

# ชายในวรรณคดีไทย

เรียบเรียงโดย  
จุฑารัตน์ (มัลย์)

## คำนิยม

“จุฑารัตน์ (มาลัย)” และดิฉันมีความรักชอบวรรณคดีเช่นเดียวกัน และปรารถนาจะถ่ายทอดคุณค่าของวรรณคดีไปสู่ผู้อ่านในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนคนรุ่นใหม่ หนังสือเรื่อง ชายในวรรณคดีไทย เป็นผลงานอีกเล่มหนึ่งที่ “จุฑารัตน์ (มาลัย)” ได้รวบรวมเรื่องราวของตัวละครเอกฝ่ายชาย ๓๓ ตัวจากวรรณคดีไทย ๒๒ เรื่อง มาเล่าให้ผู้อ่านได้รับทราบว่าตัวละครดังกล่าวมีบทบาทในเรื่อง และมีความเกี่ยวพันกับตัวละครอื่นๆ ในเรื่องอย่างไร บางเรื่องผู้เขียนใช้ต้นฉบับวรรณคดีต่างไปจากฉบับที่รู้จักกันทั่วไป เช่น เรื่องราวของพระสุธน ในเรื่อง พระสุธนมโนราห์ ผู้เขียนใช้ต้นฉบับของ “นาย บุศย์” ทำให้ได้อ่านตัวอย่างลีลากลอนที่ต่างไปจากฉบับบทละครนอกครั้งกรุงเก่าซึ่งมีเนื้อเรื่องไม่ครบถ้วน ตัวละครชายที่ผู้เขียนคัดสรรมากล่าวถึงมีบทบาทต่างๆ กัน และส่วนมากมีบุคลิกลักษณะคล้ายคลึงกันตามชนบของวรรณคดีไทย นั่นคือรูปงาม มีฝีมือในการรบ กล้าหาญ เจ้าชู้ แต่ผู้เขียนได้วิเคราะห์ให้เห็นว่าตัวละครชายบางตัวมีลักษณะเด่นแปลกต่างออกไป เช่น พระอภัยมณี “ให้คำมั่นสัญญากับหญิงใด ไม่เคยรักษาคำพูดของตัวเองได้สักที” พระรถ “รักเดียวใจเดียว...รักษาคำพูดของตัวเองด้วยชีวิต...กตัญญูต่อบิดามารดา” พระสุธน “กล้าหาญ อดทน เข้มแข็งเด็ดเดี่ยว เป็นตัวของตัวเอง ไม่หุบเบา ไม่ยอมย่อท้อต่ออุปสรรค...รับผิดชอบและมีรักแท้” เป็นต้น

หนังสือ ชายในวรรณคดีไทย ของ “จุฑารัตน์ (มาลัย)” ช่วยให้อ่านได้เข้าใจเรื่องราวในวรรณคดีและได้เห็นความสามารถทางวรรณศิลป์ของกวีในการสร้างตัวละครชายให้ติดตรึงอยู่ในความทรงจำของผู้อ่านจากรุ่นสู่รุ่น การที่สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้นับเป็นคุณูปการยิ่งในการต่ออายุของวรรณคดี ให้ดำรงอยู่ในสังคม และวัฒนธรรมการอ่านของไทยต่อไปอีกยาวนาน

อนึ่ง การที่ “จุฑารัตน์ (มัลลย์)” ตั้งข้อสงสัยเรื่องอายุพลายชุมพลว่าระยะเวลาที่พลายชุมพลไปบอกขุนแผนเรื่องสร้อยฟ้าทำเสน่ห์ จนถึงสร้อยฟ้าศรีมालาลุยไฟ น่าจะห่างกันไม่ถึงปี ตอนหนีออกจากบ้านเป็นเด็ก ทำไมกลับมาเติบโตเป็นหนุ่มเสียแล้ว และขอให้มีผู้อธิบาย จึงขออธิบายว่า ตอนพลายชุมพลหนีออกจากบ้านย่าทองประศรีไปหาขุนแผนและนางแก้วกิริยาผู้เป็นพ่อแม่ พลายชุมพลอายุยังไม่ถึงวันโกนจุก เพราะยายยังอุ้มเข้าสะเฒไปยื่นตำพระไวยกับนางสร้อยฟ้า และเมื่อพบแม่ แม่ก็อาบน้ำเกล้าจุกให้ หลังจากฟ้องพ่อขุนแผนแล้ว พลายชุมพลเดินทางไปหาตายายที่เมืองสุโขทัย คือพระยาสุโขทัยกับท่านผู้หญิงเพ็ญจันทร์ พลายชุมพลอยู่กับตายายหลายปี ได้บวชเณรและเรียนหนังสือ ฝ่ายศรีมालา หลังจากพลายชุมพลหนีออกจากบ้านไปราวหนึ่งเดือน ศรีมालาส่งคนไปบอกพระพิจิตรผู้เป็นพ่อว่าป่วยหนัก ข้างขุนแผนหลังจากทราบข่าวสร้อยฟ้าทำเสน่ห์ และพระไวทนต์ศรีมालา ก็เดินทางจากกาญจนบุรีลงมาอยุธยา พบพระพิจิตรพอดี จึงพากันเข้าไปพบศรีมालา เมื่อทราบเรื่องจากปากคำของศรีมालา ขุนแผนโกรธพระไวอย่างมาก มีปากเสียงกันจนขุนแผนจะฆ่าพระไวให้ตาย แต่ย่าทองประศรีเข้าขวางหลาน ขุนแผนแค้นใจมากที่ทำอะไรเพราะไวไม่ได้ ต้องเดินทางกลับกาญจนบุรี ทิ้งนางผีพรายสองตนไว้คุ้มครองศรีมालา เวลาผ่านไปจนกระทั่งพลายชุมพลซึ่งจากบ้านมาอยู่สุโขทัย ๘ ปีแล้ว ขณะนั้นอายุ ๑๕ ปี ได้บวชเรียนวิชาคาถาอาคมมีอิทธิฤทธิ์มาก จึงผูกหุ่นเป็นยักษ์ส่งจดหมายไปแจ้งข่าวทุกข์สุขของตนแก่ขุนแผน ขุนแผนจึงให้หุ่นยักษ์ถือจดหมายกลับไปบอกพลายชุมพลว่าแค้นใจพระไวไม่หายที่หยาบหยามลบหลู่ตน และบอกอุบายให้พลายชุมพลปลอมเป็นมอญมาตีเมืองสุพรรณ เพื่อพระพันวษาจะได้ส่งพระหมื่นไวมาปราบ ขุนแผนและพลายชุมพลก็จะได้ช่วยกันฆ่าพระไวเสีย พลายชุมพลจึงลี้กออกมาช่วยพ่อ

ฉะนั้นระยะเวลาที่พลายชุมพลออกจากบ้านย่าทองประศรี จนกลับมาอีกครั้งเพื่อช่วยพ่อรบกับพี่ชายกินเวลาถึง ๘ ปี และลี้กจากเณรมาช่วยพ่อเมื่ออายุ ๑๕ ปี ซึ่งเนื้อเรื่องระบุเวลาไว้ชัดเจน จึงน่าสงสารนางศรี

มาลาмаกที่ทนทุกข์เป็นเวลานาน แต่เรื่องที่น่าสงสัยคือ เมื่อขุนแผนและพระพิจิตรมาหาศรีมาลา นางฟ้องว่าถูกพระไวยเยียนตีและกล่าวหาว่านางเป็นชู้กับพลายชุมพลเรื่องนี้ไม่น่าเป็นไปได้เพราะพลายชุมพลอายุเพียง ๗ ขวบ และก่อนหน้านี้นี้ก็ไม่มีเนื้อความว่าพระไวยกล่าวหานางเลย ความสับสนเช่นนี้เห็นจะอธิบายได้เพียงว่า ผู้แต่งเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ไม่ได้มีเพียงคนเดียว และไม่ได้แต่งในเวลาเดียวกัน ฉบับกรมศิลปากรที่เราได้อ่านอยู่ในปัจจุบันนี้เป็นฉบับที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงชำระต้นฉบับที่รวบรวมบทเสภาตอนต่างๆ ซึ่งแต่ละตอนมีหลายสำนวน โดยทรงคัดเลือกสำนวนที่เห็นว่าเหมาะสมมาเรียงร้อยเข้าให้เป็นเนื้อเรื่องติดต่อกัน ตัดส่วนที่ซ้ำออก และแต่งกลอนเชื่อมรอยต่อของเรื่อง ดังนั้นจึงเป็นไปได้สูงที่ชื่อตัวละคร สถานที่ ระยะเวลา มีความคลาดเคลื่อนหรือไม่สอดคล้องกัน

การที่ “จุฑารัตน์ (มัลลย์)” ตั้งข้อสังเกตไว้ในหนังสือ ชายในวรรณคดีไทย นับเป็นเรื่องที่ดี เพราะทำให้ผู้อ่านได้ครุ่นคิดและกลับไปอ่านพินิจต้นฉบับ อันจะทำให้เข้าใจลักษณะการสร้างวรรณคดีไทย ซึ่งส่วนมากเป็นวรรณคดีมุขปาฐะมาก่อนจะจดบันทึกเป็นวรรณคดีลายลักษณ์ บางเรื่องมีหลายสำนวนจึงอาจมีข้อความที่ไม่สอดคล้องหรือลงรอยกัน นอกจากนี้ การที่ผู้เขียน “พูด” กับผู้อ่านในระหว่างการเล่าเรื่องราวของตัวละคร พร้อมทั้งเชิญชวนให้ผู้อ่านร่วมคิดในบางประเด็น นับเป็นกลวิธีแยบคายในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน

ศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย สัจจพันธ์

## คำนิยม

วรรณคดีเป็นงานสร้างสรรค์จากอารมณ์ความรู้สึกและความคิดของกวีก่อให้เกิดความประทับใจ เกิดจินตนาการ และเกิดสุนทรียะทางอารมณ์ นอกจากนี้การที่กวีเป็นมนุษย์คนหนึ่งในสังคม สิ่งที่กวีประสบพบเห็น ความสะท้อนใจ ความปรารถนา ความเกรงกลัว หรืออุดมการณ์ในชีวิต ย่อมมีลักษณะเช่นเดียวกับมนุษย์คนอื่นๆ ในสังคมยุคที่กวีดำรงชีวิตด้วย สิ่งเหล่านี้ล้วนแฝงอยู่ในวรรณคดีมุขปาฐะและวรรณคดีลายลักษณ์มาตลอดกาลสมัยวรรณคดีจึงทำหน้าที่เป็นกระจกเงาสท้อนภาพสังคม สะท้อนภาพชีวิต สรุปบทเรียนให้กับชีวิต และมีส่วนหนุนช่วยเปลี่ยนแปลงเพื่อสิ่งที่ดียิ่งๆ ขึ้นไปของชีวิตมนุษย์

ความจริงข้อนี้ทำให้อาจตระหนักได้ว่า บรรดากวีผู้สร้างงานทั้งหลายล้วนแต่ต้องเป็นผู้รู้จักและเข้าใจชีวิต คือมีความเข้าใจต่อภาวะความรู้สึกและความนึกคิดของเพื่อนมนุษย์ รู้ว่าอะไรคือความรักใคร่ โยดี อะไรคือความโกรธแค้นชิงชัง หรืออะไรคือความกำสรดกำสรวล ตี๋มต่ำกับความสุขและความทุกข์ในชีวิตอย่างชัดเจนและสุขุมลุ่มลึก การศึกษาวรรณคดีจึงเป็นการไขประตูแห่งความรู้รึ้น เพื่อว่าจะได้เข้าใจความรู้สึกและความคิดของเพื่อนมนุษย์ และ “เข้าถึง” ความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์จากเนื้อหา เรื่องราว และศิลปะการประพันธ์ ที่บรรพบุรุษสร้างสรรค์ไว้

การที่ผู้เขียนคือ “จุฑารัตน์ (มาลัย)” ใช้ประสบการณ์การอ่านและการเขียนที่ยาวนานเรียบเรียงหนังสือเรื่อง ชายในวรรณคดีไทย ขึ้น โดยเลือกกล่าวถึงบทบาท ลักษณะและความสำคัญของ “ตัวเอก” ฝ่ายชาย ๓๓ คนจากวรรณคดีโบราณ ๒๒ เรื่อง ผสมผสานข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์กับการตีความวรรณคดีอย่างเหมาะสม และเล่าเรื่องด้วยฝีมือการประพันธ์และภาษาที่เลือกสรรแล้ว จึงนับเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นที่มีประโยชน์อย่างยิ่งของผู้สนใจใฝ่ศึกษาวรรณคดีไทยโบราณ อัน

จะช่วยขยายความคิดอ่าน ประสบการณ์ทางอารมณ์กับจินตนาการให้กว้างขวาง และเป็นสะพานเชื่อมโยงไปถึงวรรณคดีต้นฉบับซึ่งมีวรรณศิลป์งดงาม อันเป็นจุดหมายสูงสุดของการเข้าถึงแก่นแท้ของวรรณคดี

ผมขอแสดงความขอบคุณและชื่นชมยินดีต่อสำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์ ที่จัดพิมพ์หนังสืออันมีสรรพประโยชน์ยิ่งเล่มนี้ และขอแสดงความนิยมนำหนังสือเล่มนี้ความเป็นหนังสือประจำบ้าน และเป็นหนังสือประจำห้องสมุดของสถานศึกษาและองค์กรทั่วไป คือควรมีไว้ให้หยิบมาทบทวนทำความเข้าใจได้เสมอเพื่อ “การเรียนรู้ชีวิต” อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกคนในทุกบริบทของชีวิตและตลอดชีวิต

ปรัชญา ปานเกตุ

สาขาวิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

## คำนำสำนักพิมพ์

ก่อนหน้านี้ สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์เคยจัดพิมพ์หนังสือ มิใช่เป็นเพียงนางเอก ของ ศาสตราจารย์ ดร. รื่นฤทัย ลัจจพันธ์ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของตัวละครหญิงในวรรณคดีไทยมาแล้ว

ส่วนหนังสือ ชายในวรรณคดีไทย ผลงานของ “จุฑารัตน์ (มาลัย)” ในมือท่านผู้อ่านเล่มนี้ จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครชายในวรรณคดีไทย ๒๒ เรื่อง ซึ่งตัวละครที่คัดเลือกมานั้นมีทั้งฝ่ายพระเอกและฝ่ายตรงข้าม บางเรื่องก็ยากจะแยกได้เด็ดขาดว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายดี ฝ่ายใดเป็นฝ่ายเลว เช่นเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ที่คนไทยรู้จักกันดี ขุนแผนที่เป็นพระเอกมีด้านที่เจ้าชู้หลายใจและใช้อารมณ์เหนือเหตุผล ส่วนฝ่ายขุนช้างที่เหมือนจะเป็นตัวร้ายก็มีแง่มุมที่ทะนุถนอมรักใคร่นางวันทองเสมอจนครั้งหนึ่งที่ขุนช้างต้องโทษประหาร นางวันทองก็ยังนึกถึงความสัมพันธ์เก่าแล้วเห็นอกเห็นใจ คงไม่ต่างกับชีวิตของมนุษย์จริงทั่วไปเท่าใดนักที่ในคนคนหนึ่งย่อมมีหลายด้านหลากหลายมิติ

ชายในวรรณคดีทั้งหมด ๓๓ คนนั้น แต่ละคนมีชาติกำเนิด ภูมิหลัง ความเป็นอยู่ และพฤติกรรมต่างกัน บ้างเป็นพระโอรสของกษัตริย์ที่พร้อมด้วยรูปสมบัติและทรัพย์สมบัติ บ้างเป็นคนธรรมดาแต่มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดหรือเชี่ยวชาญศิลปวิทยาในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ก็มีบางตัวละครที่แปลกกว่าตัวอื่น เช่น พระรถเสน จากเรื่อง พระรถเสน หรือ พระรถเมรี ซึ่งแม้เป็นพระโอรสของกษัตริย์แต่กำเนิดในสภาพแวดล้อมที่น่าอนาถ ทั้งยังต้องลำบากเลี้ยงดูแม่กับป้าตั้งแต่เด็ก หรือหลวิชัยคำวิ จากเรื่อง คำวิ แต่เดิมเป็นลูกสัตว์ไม่ใช่มนุษย์ด้วยซ้ำ มาได้รับการชุบจากฤๅษีให้กลายเป็นคนก็เมื่อโตขึ้นแล้ว มีแม้กระทั่งบางเรื่อง เช่น เวนิสวานิช ที่พระเอกอย่างบัสซานิโอไม่ได้มีความโดดเด่นอะไรเลย ฐานะในตอนต้นเรื่องก็ยากจนต้องยืมเงินเพื่อนอยู่เสมอ ความสามารถก็ไม่มี

อะไรเป็นพิเศษ แต่เนื่องจากได้คู่ชีวิตที่มีปัญญาเฉียบแหลมและร่ำรวย อย่างนางปอร์เซีย จึงทำให้ปัญหาต่างๆ ทั้งของตนและเพื่อนคลี่คลายไปได้

ต้นฉบับวรรณคดี ๒๒ เรื่องนี้ส่วนใหญ่เป็นเรื่องยาว การนำมาเล่าใหม่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายขึ้น และการเน้นที่ตัวละครฝ่ายชาย โดยเฉพาะ ทางหนึ่งทำให้ผู้อ่านได้วรรณคดีอีกแบบ และอีกทางก็อาจเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านสนใจค้นคว้าเรื่องราวที่เหลืออันเกี่ยวข้องกับตัวละครอื่นขึ้นก็เป็นได้

สำนักพิมพ์สถาพรบุ๊คส์



## สารบัญ

ชายในเรื่อง ลิลิตพระลอ

พระลอ

ชายในเรื่อง เวนิสวานิช

บัสสานิโย / อันโตนิโย / ไชลือก

ชายในเรื่อง เงาะป่า

ชมพลา / ฮเนา

ชายในเรื่อง ขุนช้างขุนแผน

ขุนแผน

ขุนช้าง

จมื่นไวยวรนาถ (พลายงาม)

พลายชุมพล

ชายในเรื่อง มหาเวสสันดรชาดก

พระเวสสันดร

ชายในเรื่อง ลักษณะวงศ์

พระลักษณะวงศ์

ชายในเรื่อง พระอภัยมณี

พระอภัยมณี

ศรีสุวรรณ

สินสมุทร

สุตสาคร

มังคลา

ชายในเรื่อง พระรถเสน (พระรถเมรี)

พระรถเสน

ชายในเรื่อง พระสุธน มโนราห์

พระสุธน

ชายในเรื่อง มณีพิชัย

พระมณีพิชัย

ชายในเรื่อง สมุทโฆษาคำฉันท์

พระสมุทโฆษ

ชายในเรื่อง อิลราชคำฉันท์

ท้าวอิลราช

ชายในเรื่อง สาวিতรี

พระสตัยวาน

ชายในเรื่อง ไชยเชษฐ

พระไชยเชษฐ

ชายในเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย

พระสังข์ศิลป์ชัย

ชายในเรื่อง คาวี

หลวิชัย / คาวี

ชายในเรื่อง จันทโครบ

พระจันทโครบ

ชายในเรื่อง ศกุนตลา

ท้าววทษยันต์

ชายในเรื่อง สังข์ทอง

พระสังข์

ชายในเรื่อง มัทนะพาธา

ท้าวชัยเสน

ชายในเรื่อง ไกรทอง

ไกรทอง

ชายในเรื่อง ระเด่นลันได

ระเด่นลันได

ชายในวรรณคดีไทย

## ชายในเรื่อง ลิลิตพระลอ

### พระลอ

รอยรูปอินทร์หยาดฟ้า      มาอำองค์ในหล้า  
แหล่งให้คนชม      แลฤ

นี่คือรูปลักษณะของ พระลอ พระเอกจากวรรณคดีเรื่อง ลิลิตพระลอ ซึ่งประพันธ์ขึ้นในสมัยอยุธยา สันนิษฐานว่าพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใด พระองค์หนึ่งทรงพระราชนิพนธ์ขึ้น ตั้งแต่ยังดำรงพระยศเป็นพระราชโอรส

เรื่องราวของพระลอมีเค้าโครงเรื่องมาจากนิยายประจำถิ่นของไทยทางภาคเหนือ (แคว้นล้านนา) สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๑๖๑๖-๑๖๕๓ แถบจังหวัดแพร่และลำปาง ในปัจจุบันนี้ เมืองสรอง (บ้านเมืองของพระเพื่อนพระแพง) ยังคงเป็นชื่อเมืองอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำยมตอนเหนือ อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ส่วนเมืองสรอง (บ้านเมืองของพระลอ) นั้น น่าจะเป็นเมืองกาหลง เขตอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ตำนานรักของถิ่นไทยภาคเหนือเรื่องนี้ เริ่มขึ้นว่า...

ณ ดินแดนล้านนามีอาณาจักรใหญ่อยู่สองแห่งด้วยกัน แห่งแรกคือเมืองสรอง ซึ่งมีท้าวแมนสรวงเป็นเจ้าผู้ครองเมือง ท้าวแมนสรวงมีพระชายาคือนางบุญเหลือ และพระโอรสคือพระลอ

ถัดจากเมืองสรองไปทางทิศตะวันออกก็มีอาณาจักรใหญ่อีกแห่งหนึ่งคือเมืองสรอง ซึ่งปกครองโดยท้าวพิมพิสาคร ท้าวพิมพิสาครมีพระโอรสคือท้าวพิชัยพิษณุกร ท้าวพิชัยพิษณุกรได้นางดาราวดีเป็นพระชายา ทั้งสองมีพระธิดาด้วยการสองพระองค์ คือ พระเพื่อนกับพระแพง

เนื่องเพราะเมืองทั้งสองต่างเป็นเมืองใหญ่ที่ตัดเทียมกันและตั้งอยู่ใกล้กัน ท้าวแมนสรวงจึงเกิดความไม่ไว้วางพระทัย ได้ทรงยกทัพไปตีเมืองสรองด้วยคิดจะปราบปรามเอาไว้ในอำนาจให้ได้ก่อน

ท้าวพิมพิสาครได้ทรงออกรบป้องกันเมืองจนสิ้นพระชนม์ในสนามรบ ท้าวพิชัยพิชณุกรผู้เป็นพระโอรสกันเอาพระศพเข้าเมืองได้ แล้วตั้งมั่นรักษาเมืองไว้อย่างแข็งขัน ท้าวแมนสรวงเห็นว่าคงจะตีเอาเมืองไม่สำเร็จจึงทรงเลิกทัพกลับ

ภายหลังสงคราม ท้าวพิชัยพิชณุกรทรงครองเมืองสรองสืบแทนพระบิดา และได้ส่งสองพระธิดาไปอยู่วังเจ้าย่า (พระมเหสีม่ายของท้าวพิมพิสาคร)

ฝ่ายท้าวแมนสรวงเมื่อเสด็จกลับถึงเมืองแล้ว ก็ทรงจัดการให้พระลออภิเษกสมรสกับนางลักษณวดีผู้ทรงสิริโฉมงดงามยิ่ง ต่อมาไม่นาน ท้าวแมนสรวงสิ้นพระชนม์ พระลอจึงได้ขึ้นครองราชย์สืบต่อ

ด้วยเหตุที่พระลอทรงมีรูปโฉมงามเป็นเลิศจึงเป็นที่เล่าลือไปทั่ว ดังที่บรรยายไว้ว่า

|                   |                   |
|-------------------|-------------------|
| โฉมผจกญสามแผ่นแพ้ | งามเลิศงามล้วนแล้ |
| รูปต้องติดใจ      | บารมีฯ            |

โดยเฉพาะพวกพ่อค่านายวานิชที่เที่ยวค้าขายไปตามเมืองต่างๆ นั้น ได้พากันเล่าลือถึงรูปโฉมของพระลอไปในทุกที่ที่พวกตนผ่าน จนที่สุดข่าวนี้ได้ล่วงรู้ไปถึงพระธิดาคนงามแห่งเมืองสรอง พระเพื่อนและพระแพง

เพียงได้ฟังคำเล่าลือถึงความงามของพระลอเท่านั้น ก็ทำเอาจิตใจของสองพระธิดาผู้เลอโฉมปั่นป่วนด้วยความรักจนกินไม่ไม่ได้นอนไม่หลับ

นางรีนนางโรย สองพระพี่เลี้ยงรู้สึกผิดสังเกตต่ออาการเศร้าหมอง  
ของสองพระธิดา จึงทูลถามสาเหตุด้วยความเป็นห่วง แต่ด้วยความ  
ละอายตามประสาหญิงสาว ทำให้พระเพื่อนพระแพงไม่ตอบตรงๆ เพียง  
แต่บอกเป็นนัยๆ ว่า

|                       |                 |
|-----------------------|-----------------|
| เสียงกุกเสียงเล่าอ้าง | อันใด พี่เอ๋ย   |
| เสียงย่อมยอศไคร       | ทั่วหล้า        |
| สองเชื้อพี่ลับไหล     | ลืมนั่น ภาพี    |
| สองพี่คิดเองอ้า       | อย่าได้ถามเฝ้าฯ |

เพียงเท่านี้สองพระพี่เลี้ยงผู้ชาญฉลาดก็เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งแล้ว  
นางรีนนางโรยจึงอาสาจะออกอุบายให้พระเพื่อนพระแพงได้ครองคู่กับ  
พระลอให้จงได้

แผนการขั้นแรกของสองพระพี่เลี้ยงสาวก็คือ ส่งคนสนิทปลอมเป็น  
พ่อค้าไปยังเมืองสรวง เทียบจับเพลงขมถึงความงามของสองพระธิดา  
แห่งเมืองสรวงไปทั่วพระนครของเมืองคู่ศึกเก่า ในที่สุดข่าวลือเกี่ยวกับ  
พระเพื่อนพระแพงก็รู้ถึงพระลอจนได้ กษัตริย์หนุ่มแห่งเมืองสรวงจึง  
ให้หาผู้ขับร้องนั้นมาเฝ้าฯ แล้วพระองค์ก็ได้ฟังบทขับร้องที่บรรยายถึง  
รูปโฉมของสองพระธิดาแห่งเมืองสรวงว่า

|                     |                |
|---------------------|----------------|
| โฉมสองเหมือนหยาดฟ้า | ลงดิน          |
| งามเจือนอัปสรอินทร์ | สู่หล้า        |
| อย่าคิดอย่าควรถวิล  | ถึงยาก แลนา    |
| ชมเยแยมทั่วหน้า     | หน่อท้าวมีบุญฯ |

การขับบทบรรยายรูปโฉมสองพระธิดาสร้างความพึงพอใจพระทัยให้แก่พระลอไม่น้อย พระองค์จึงทรงให้รางวัลและประทานเลี้ยงแก่คนขับร้องอย่างเต็มที่ เป็นอันว่าแผนการขั้นแรกนี้สำเร็จลุล่วงเป็นอันดี

นางรีนนางโรยจึงดำเนินแผนการขั้นที่สองต่อไป ด้วยการเสาะหาแม่ตมหมอเสน่ห์มือฉมังมาหาพระเพื่อนพระแพงที่เมืองสรองโดยเร็วเพื่อจะได้ทำเสน่ห์ให้พระลอหลุมหลง

แม่ตมรายแรกที่สองพระพี่เลี้ยงติดต่อนั้นไม่กล้ารับอาสา เพราะนางเคยทำให้แต่คนสามัญเท่านั้น ที่จะให้ทำแก่เจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินนั้นหมดความสามารถ แต่นางได้แนะนำให้สองพระพี่เลี้ยงไปหาปู่หมอเฒ่า ซึ่งมีวิชาเก่งกล้ากว่า และปู่หมอเฒ่าก็ได้พาสองนางไปหาปู่เจ้าสมิงพราย ผู้เป็นอาจารย์ที่เขาเขี้ยวอีกต่อหนึ่ง

ปู่เจ้าสมิงพรายยอมรับปากว่าจะช่วย เพราะเล็งญาณดูรู้ว่าพระเพื่อนพระแพงและพระลอมีบุพเพสันนิวาสต่อกัน

แล้วศึกไสยศาสตร์ระหว่างเมืองสรองกับเมืองสรวงก็เปิดฉากขึ้น เริ่มจากปู่เจ้าสมิงพรายเขียนภาพพระลออยู่ตรงกลาง มีพระเพื่อนพระแพงแนบซ้ายขวาบนลูกกลม (สิ่งที่สานจากไม้ไผ่ มีลักษณะกลมเหมือนตะกร้อ สำหรับแขวนให้ลมพัดหมุน) พร้อมเขียนยันต์กำกับ แล้วใช้เวทมนต์เรียกให้ต้นยางใหญ่เท่าเจ็ดคนโอบค้อมยอดลงมาจดดินเพื่อปักลูกกลมไว้บนยอดต้นยาง ก่อนจะปล่อยให้ต้นยางกลับคืนต้นตรงอีกครั้ง

ขณะลูกกลมบนยอดต้นยางต้องลมหมุนจีเหมือนกังหัน พระทัยของพระลอก็หวั่นไหวด้วยความลุ่มหลง ถึงกับทรงพระสຸบินถึงพระเพื่อนพระแพงว่าสองนางมาแนบชิดกอดพระองค์ไว้ พลางเชิญชวนให้ไปหานางยังเมืองสรอง

พิชรักแรงเสน่ห์หาทำให้พระลออยู่อย่างไม่มีความสุข เหล่านางสนมกำนัลปั่นป่วนวุ่นวายไปทั้งวัง จนเรื่องราวถึงนางบุญเหลือผู้เป็นพระ



ชนนี้ นางจึงให้ชุมนุมหมอดิทั่วมณฑลช่วยกันแก้ไข พระลอจึงทรงหาย  
จากอาการคลั่งรักครั้งนี้ได้

ฝ่ายพระเพื่อนพระแพงที่รอคอยอยู่นานก็ยังไม่เห็นวิแวว่าพระลอ  
จะเสด็จมาหาสักทีก็ใช้คนไปส่งข่าวแก่ปู่เจ้าสมิงพราย ปู่เจ้ารู้เรื่องก็  
ทราบทันทีว่ามีคนแก้อาคมให้พระลอแล้ว จึงปฏิบัติการขั้นตอนต่อไปโดย  
เขียนรูปพระลออยู่กลางมีพระเพื่อนพระแพงแนบซ้ายขวาลงบนธงสาม  
ชาย แล้วปักไว้ที่ยอดตะเคียนใหญ่เก้ายกคนโอบ

ยามที่สายลมพัดกระพือต้องผืนธง ก็ช่วยพัดพาเสนาห์บนธงปลิว  
ไปยังเมืองสรวง ทำให้พระลอที่เพ่งดูเสาจากอาการเพ้อคลั่งได้ไม่นาน  
กลับอาการกำเริบพรวดเพื่อหนักกว่าเก่าเสียอีก

คราวนี้พระชนนีบุญเหลือก็แทบจะหมดปัญญาแก้ไข ดีที่ได้หมอ  
สิทธิชัยมาช่วย จึงสามารถแก้ไขให้พระลอหายจากอาการคลั่งรักได้อีก  
ครั้ง

นอกจากจะแก้พระอาการเก่าแล้ว หมอสิทธิชัยยังสร้างแนวป้องกัน  
ให้พระลออีกสามชั้น ชั้นในเชิญอารักษ์มาอยู่รักษา ชั้นกลางมียักษ์คอย  
ป้องกัน ชั้นนอกให้พวกปีศาจเฝ้าดูแล บนอากาศเป็นหน้าที่ของพวกผีอยู่  
ระแวดระวังทุกแห่งหน

พร้อมกันนี้ยังมีพิธีเบิกบายศรีทำขวัญพระลออย่างเอิกเกริกอีก  
ด้วย

ฝ่ายเมืองสรวง ปู่เจ้าสมิงพรายได้เล็งญาณรู้เรื่องราวทุกประการ  
จึงเรียกเทพดาที่อยู่ในป่า ในนา ในน้ำ และปู่เจ้าอื่นๆ ทุกตำบลมารวม  
กัน แล้วตั้งให้พระพนัสบดีศรีพรหมรักษ์รักษกุมารเป็นนายทัพ มีพวกผี  
ปีศาจเป็นบริวาร แล้วยกทัพไสยศาสตร์จากเมืองสรวงไปโจมตีแนว  
ป้องกัน (ทางไสยศาสตร์) ของเมืองสรวง

กองทัพภูตผีวิญญาณของทั้งสองฝ่ายเข้ารบประจัญบานกันสุดลุลู  
เพียงไม่นานกองทัพภูตผีของเมืองสรวงก็เริ่มเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และ

ก่อนจะพ่ายแพ้ได้ส่งข่าวฝากลมเข้าไปบอกให้พระเลื้อเมืองทราบล่วงหน้า เป็นเหตุให้ในเมืองสรองเกิดอาเพศต่างๆ

พอกองทัพภูตผีของเมืองสรองเข้าเมืองสรองได้แล้ว ปู่เจ้าสมิงพรายก็เสกสลา (หมาก) ให้เห็นไปตกลงในพานหมากของพระลอ และเมื่อพระลอหยิบเสวยเข้าไป อาการคิดถึงกระเพื่อนพระแพงก็กลับกำเริบขึ้นยิ่งกว่าแต่ก่อน ซึ่งสุดความสามารถของหมอลิทธิชัยจะแก้ไขได้อีกแล้ว

พระลอทรงกลัดกลุ้มพระทัยใคร่จะเห็นหน้าสองพระธิดาแห่งเมืองสรองยิ่งนัก จึงทูลขออนุญาตพระชนนีออกไปประพาสป่า ครั้งแรกพระชนนีบุญเหลือไม่อนุญาตให้ไป พระลอก็ทูลขออีกเป็นครั้งที่สอง พระชนนีจึงชักใช้ถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของพระโอรส ได้ความว่าพระลอต้องการเสด็จไปพบสองพระธิดาแห่งเมืองสรอง พร้อมทั้งให้สัญญาว่าเมื่อได้พบพระเพื่อนพระแพงสมดังปรารถนาแล้วจะรีบเสด็จกลับ

แม้พระชนนีจะอ้อนวอนห้ามปรามอย่างไร พระลอก็ยังคงยืนยันจะไปให้จงได้ จนเมื่อเห็นว่าห้ามไม่อยู่แน่แล้ว พระชนนีจึงต้องจำใจยอมพร้อมกับอวยชัยให้พรให้เทพยดาฟ้าดินคุ้มครอง

พระลอจัดการมอบหมายราชการงานเมืองให้เหล่าข้าราชการบริพารดูแลและนางลักษณะวิมลเหสี ซึ่งนางก็พยายามอ้อนวอนห้ามปรามมิให้พระสวามีเสด็จไปเมืองสรองโดยอ้างถึงภยันตรายนานา แต่พระลอยังคงยืนยันกรานความตั้งพระทัยเดิม พลาญยกเอาพุทธวจนะมาปლობว่า

สิ่งใดในโลกล้วน

อนิจจัง

คงแต่บาปบุญยัง

เที่ยงแท้

คือเงาติดตัวตรึง

ตรึงแน่น อยู่หนา

ตามแต่บุญบาปแล

ก่อเกื้อรักษา

แล้วพระลอกก็ยกทัพเดินทางมุ่งหน้าสู่ชายแดนด้วยพระทัยที่สับสนไม่น้อย ใจหนึ่งนั้นยังทรงห่วงหาอาวรณ์พระชนนีและนางลักษณวดีมเหสีมาก แต่อีกใจก็ไฝฝืนใคร่ไปพบสองพระธิดาแห่งเมืองสรองเพราะฤทธิ์ยาเสน่ห์ ซึ่งในที่สุดก็ตัดสินใจเดินทางต่อไป

| หนหลังเสาวภาคย์ล้วน | ความรัก        |
|---------------------|----------------|
| ยาหยูกเขาขลังนัก    | ฝ่ายหน้า       |
| จักคืนพระลอลักษณะ   | ฤๅใคร่ คื่นเลย |
| ตัดฝ่ายคื่นเจ้าหล้า | แต่ตั้งจักไป   |

พอเดินทางถึงสุดชายแดนราชอาณาจักร พระลอทรงสั่งให้กองทัพใหญ่กลับพระนคร เหลือไว้เพียงคนสนิทร้อยคนและสองพระพี่เลี้ยงคือนายแก้วนายขวัญเท่านั้นที่ทรงให้ติดตามไปด้วย เพื่อวางกำลังคนเหล่านี้ไว้เป็นสายสื่อสารข่าวในระหว่างทาง แล้วเดินทางต่อไปจนถึงแม่น้ำกาหลงซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนเมืองสรองกับเมืองสรวง

ด้วยความว้าวุ่นพระทัย ทำให้พระลอทรงเสียน้ำดูขณะลงสรองในแม่น้ำกาหลงว่า

|                  |              |
|------------------|--------------|
| มาภูจะเสียน้ำ    | นองไป ปรีนา  |
| น้ำชื้อกาหลงไหล  | เชียวแท้     |
| ผิวภูจะคลาไคล    | บ รอด คื่นนา |
| น้ำจูงเวียนวนแม่ | รอดไสร้งไหล  |

พอสิ้นคำอธิษฐาน สายน้ำตรงหน้าก็กลายเป็นวังวนสีเลือด ลางร้ายที่ปรากฏทำให้พระลอบังเกิดความสลดหดหู่พระทัยยิ่ง แต่ด้วยฤทธิ์รักแรงเสนาหาที่ตรึงแน่นในพระทัย พระองค์จึงไม่ยินยอมหวนกลับ ยังคงมุ่งหน้าต่อไปอย่างเด็ดเดี่ยว

ในเวลาเดียวกันนี้เอง ปู่เจ้าสมิงพรายก็ส่งไก่ผีสิงมาล่อให้พระลอบเสด็จสู่เมืองสรองเร็วขึ้น

พระลอบและสองพระพี่เลี้ยงพร้อมด้วยเหล่าคนสนิทได้ตามไก่ผีสิงตัวนั้นจนเข้าเขตเมืองสรองอย่างไม่ทันรู้ตัว แต่พระลอบก็ไม่หวั่นไหว ได้วางคนไว้เป็นยามคอยบอกเหตุเป็นระยะๆ

เมื่อถึงอุทยานแห่งหนึ่งจึงปลอมองค์เป็นพราหมณ์ชื่อศรีเกศ ให้สองพระพี่เลี้ยงปลอมเป็นพ่อค้าต่างเมืองชื่อนายรัตน์กับนายราม ขอเข้าพักในอุทยานแห่งนั้น คนดูแลอุทยานก็ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี แล้วเชิญให้คนทั้งสามขึ้นพักบนเรือนรับรอง

ฝ่ายพระเพื่อนพระแพงซึ่งรอคอยการมาเยือนของพระลอบอย่างกระวนกระวายใจ ได้เร่งให้สองนางพระพี่เลี้ยงมาสืบข่าวของกษัตริย์หนุ่ม นางรินนางโรยออกจากวังไปยังอุทยานเพื่อฟังข่าวคราว จึงได้พบกับสองพระพี่เลี้ยงหนุ่มเข้า ทั้งสี่จึงช่วยกันวางแผนชักนำให้พระลอบกับพระเพื่อนพระแพงได้พบกัน

แล้วพระเพื่อน พระแพง และสองพระพี่เลี้ยงสาวก็ลอบพาพระลอบกับนายแก้วนายขวัญเข้าวัง โดยซ่อนชายหนุ่มทั้งสามไว้ที่เรือนของนางรินนางโรยก่อนรอน้ำพามีดแล้วจึงเชิญพระลอบให้ลอบขึ้นตำหนักสองพระธิดา โดยบุคคลทั้งเจ็ดพยายามเก็บเรื่องนี้เป็นความลับสุดยอด

วันเวลาล่วงผ่าน อากาณ์ลับๆ ล่อๆ ของพระเพื่อนพระแพงกับสองพระพี่เลี้ยงสาวได้สร้างความสงสัยแก่นางกำนันอื่นๆ ไม่น้อย จนในที่สุดเรื่องก็ลวงรู้ไปถึงท้าวพิชัยพิษณุกร

ท้าวพิชัยพิษณุกรได้ลอบมาดูที่ตำหนักของพระธิดาจึงได้เห็นทุกสิ่งทุกอย่างด้วยพระองค์เอง แต่แทนที่จะโกรธ พระองค์กลับบังเกิดความ

คิดที่ดีประการหนึ่งคือ การเป็นทองแผ่นเดียวกันของเมืองสรองกับเมืองสรวงจะมีแต่คุณไม่มีโทษ เพราะไม่เพียงจะก่อเกิดสันติภาพอย่างถาวรขึ้นเท่านั้น ยังเป็นการส่งเสริมคุ้มครองอันเหมาะสมทั้งทางชาติตระกูลและรูปโฉมแก่พระธิดาทั้งสองอีกด้วย

เมื่อตัดสินพระทัยได้เช่นนั้น ท้าวพิชัยพิษณุกรก็ปรากฏองค์ออกจากที่ซ่อนให้พระลอและสองพระธิดาเห็น และแจ้งความในพระทัยให้รู้ ทั้งยังทรงแสดงความยินดีแก่คนทั้งสามเป็นอย่างยิ่ง

ชีวิตรักของพระลอกับพระเพื่อนพระแพงคงมีแต่ความราบรื่นขึ้นสูงเป็นแน่ ถ้าเรื่องนี้จะไม่ล่วงรู้ถึงพระเจ้าย่า เพราะนางเครียดแค้นฝ่ายเมืองสรวงอย่างมาก และต้องการให้ฆ่าพระลอทิ้งเพื่อล้างแค้นให้แก่ท้าวพิมพิสาคร

พระเจ้าย่าแอบอ้างรับสั่งของท้าวพิชัยพิษณุกร ให้ทหารเข้าล้อมตำหนักพระเพื่อนพระแพงเพื่อสังหารพระลอเสีย โดยกำชับทุกคนให้ดำเนินการเป็นความลับ

ผลจากการบุกวังพระเพื่อนพระแพงโดยทหารจากวังพระเจ้าย่านี้นายแก้วกับนางรื่น และนายขวัญกับนางโรย ได้ต่อสู้ปกป้องเจ้านายจนตัวตาย ส่วนพระลอกับพระเพื่อนพระแพงก็ต่อสู้จนยืนตายพียงกัน ร่างของคนทั้งเจ็ดปักเต็มไปด้วยลูกศรอาบยาพิษและบาดแผลจากคมอาวุธ

กว่าท้าวพิชัยพิษณุกรจะทรงทราบเรื่อง พระธิดาทั้งสองและพระลอก็กลายเป็นซากศพไปเสียแล้ว พระองค์จึงทรงจัดการกับผู้ก่อเหตุร้ายครั้งนี้อย่างสาสม

ทหารทุกคนที่ทำการนี้ถูกประหารจนหมดสิ้น ส่วนพระเจ้าย่าผู้บงการก็ได้รับโทษแล้วเนื่องจนตายตกตามกันแล้วทั้งศพประจาน (พระเจ้าย่าไม่ใช่พระมารดาแท้ๆ ของท้าวพิชัยพิษณุกร)

จากนั้นท้าวพิชัยพิชณุกรก็จัดพิธีศพตามราชประเพณี และให้ทูตส่งข่าวไปยังเมืองสรวง ซึ่งยังความเศร้าโศกเสียใจแก่พระชนนีบุญเหลือและนางลักษณวดีเป็นอย่างยิ่ง

หลังจากท้าวพิชัยพิชณุกรจัดการเผาศพทั้งเจ็ดเรียบร้อยแล้ว ทรงให้แบ่งพระธาดูบรรจุไว้ที่หอพระญาติครั้งหนึ่ง อีกครั้งหนึ่งส่งไปให้เมืองสรวงซึ่งพระชนนีบุญเหลือทรงให้สร้างสถูปเจดีย์สามองค์ องค์กลางบรรจุพระธาดูของพระลูกกับพระเพื่อนพระแพง องค์ขวาบรรจุกระดูกของนายแก้วกับนางรื่น องค์ซ้ายบรรจุกระดูกของนายขวัญกับนางโรย

ตำนานรักอมตะแห่งดินแดนล้านนาก็จบลงด้วยความเศร้าแต่เพียงเท่านี้

## ชายในเรื่อง เวนิสวานิช

### บัสซานิโอ / อันโตนิโอ / ไชลือก

พระราชนิพนธ์เรื่อง เวนิสวานิช ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลมาจากเรื่อง The Merchant of Venice ของ วิลเลียม เชกสเปียร์ นั้น หากจะหาความหมายของชื่อเรื่องอย่างง่ายๆ ตรงตัวก็คือ พ่อค้าแห่งเมืองเวนิส

เนื้อเรื่องสำคัญมีอยู่ว่า...

บัสซานิโอ นายทหารหนุ่มใหญ่ผู้ดีตกยาก หุ่นเท่ ความรู้ดี มีมารยาท ออกสังคมเฉียบ คบหามิตรสหายมากมาย ชอบความหรูหรา ฟู่ฟ่า ใจกว้าง และมีมือเติบ

คุณสมบัติข้อหลังของเขานี้เองที่เป็นข้อเสียอย่างมาก บัสซานิโอจับจ่ายใช้สอยอย่างสุรุ่ยสุร่ายเพราะชอบเลี้ยงเพื่อนฝูง ทั่วๆ ที่ตัวเขาเองไม่ค่อยจะมีสมบัติพัสถานอะไรมากนัก เรื่องนี้จึงกลายเป็นปัญหา

วิธีแก้ปัญหาคือแก้ขัดของบัสซานิโอคือหยิบยืมเงินทองจากเพื่อนที่มีอันจะกิน ซึ่งก็คืออันโตนิโอ หนึ่งในสองพ่อค้าใหญ่แห่งเมืองเวนิสมาจับจ่ายใช้สอยก่อนเป็นประจำ นานเข้าจำนวนเงินที่ยืมมารวมกันก็กลายเป็นก้อนใหญ่ไม่เบา ทำเอาหนูรูปรางมือเดิบชักจะหน้าชาที่ต้องขอยืมเงินทองจากเพื่อนบ่อยๆ อยู่เหมือนกัน

ประกอบกับเวลานั้น บัสซานิโอได้ข่าวเรื่องการเลือกคู่ของนางปอร์เซียสาวสวยที่ร่ำรวยอย่างมหาศาลแห่งเมืองเบิลมอนต์

บัสซานิโอคิดสารประโยชน์เสร็จสรรพว่า หากได้แต่งงานกับนางปอร์เซียมีแต่ได้ไม่มีเสีย เพราะนอกจากจะได้ภรรยาที่สวยงามกับนางฟ้ามาคนหนึ่งแล้ว ยังพอจะอาศัยทรัพย์สมบัติของนางมาจ่ายหนี้สินเก่าใหม่ทั้งหลายแหล่ได้พร้อมกันนี้ก็สามารถใช้ชีวิตอย่างหรูหราบรมสุขไปตลอดชาติกันเลยทีเดียว (ว่ากันตามจริงแล้ว ด้วยรูปโฉมของนางปอร์เซียต่อให้ไม่มีเงินติดตัวเลยสักเก็ใดๆ ก็ยังคงอยากได้นางไปเป็นแฟนอยู่ดี แต่เมื่อมีสมบัติมหาศาลติดมือมาด้วยอย่างนี้ก็ยังแจ่มใหญ่ บัสซานิโอพระเอกในเรื่องก็คงคิดแบบนี้แหละ!) แต่วิมานในอากาศของบัสซานิโอครั้งนี้จะกลายเป็นความจริงขึ้นมาได้ ก็ต้องหาเงินค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากเมืองเวนิสไปยังเมืองเบิลมอนต์ให้ได้เสียก่อน

นายทุนเจ้าประจำที่บัสซานิโอขอยืมเงินทองได้คล่องมือก็ไม่ใช้ใครที่ไหนอันโตนิโอพ่อค้าใหญ่แห่งเมืองเวนิสนั่นเอง

พ่อค้าที่มีบทบาทเด่นมากในวรรณคดีเรื่องนี้ นอกจากอันโตนิโอแล้วยังมีอีกคนหนึ่งคือ ไชลือก

ตามโครงเรื่องที่เชกสเปียร์วางไว้นั้น...

อันโตนิโอเป็นพ่อค้าหนุ่มใหญ่ชาวเวนิสแท้ นับถือศาสนาคริสต์ ที่ทำโอ้อ่า ภูมิฐาน ติดจะเจียบขี้น แม้จะไม่ค่อยชอบพูดจาเล่นหัวกับใครแต่เขาก็มีจิตใจโอบอ้อมอารี รับความยุติธรรม และมีน้ำใจ จึงมีเพื่อนฝูงมาก เป็นที่นับถือรักใคร่ของชาวเวนิสโดยทั่วไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขาเป็นเพื่อนรักของบัสซานิโอ พระเอกของเรื่อง

แต่ชไล้กลับตรงกันข้ามโดยสิ้นเชิง เขาเป็นพ่อค้าเฒ่าชาวยิวที่แสนจะเจ้าเล่ห์หน้าเลือด ชอบขูดรีดดอกเบียจากผู้มากู้เงินในอัตราสูงๆ จนชาวเมืองเวนิสส่วนใหญ่จะไม่ค่อยชอบช้หน้าตาเฒ่าชไล้สักเท่าไรนัก ยิ่งเป็นสุภาพบุรุษแห่งเมืองเวนิสอย่างอันโตนิโอแล้ว ยิ่งเกลียดชไล้สักเข้ากระดูกเลยทีเดียว

ดังนั้น ไม่ว่าอันโตนิโอได้พบกับชไล้สักเข้าที่ไหนเป็นต้องตั้งข้อรังเกียจพ่อค้ายิวเฒ่าอย่างออกนอกหน้า จนในบางที (หลายๆ ที) ได้กลายเป็นการรังแกกันไปเลยละ

เมื่อบัสซานิโอมาออกปากขอกู้ยืมเงินสามพันเหรียญเพื่อเป็นค่าเดินทางไปร่วมงานเลือกคู่ของนางปอร์เชียนั้น บังเอิญอันโตนิโอนำเงินทั้งหมดไปลงทุนค้าขายทางเรือไปก่อนแล้วจึงไม่มีให้ แต่ด้วยความรักเพื่อน อันโตนิโอก็เสนอตัวจะเป็นนายประกันให้ ถ้าบัสซานิโอสามารถหาที่กู้ยืมเงินได้

แต่แล้ว ผู้ที่ยอมให้บัสซานิโอกู้เงินในครั้งนี้นักกลับเป็นชไล้

ไม่ใช่ว่าชไล้จะเกิดนึกใจดีขึ้นมาอย่างกระทันหันหรอกนะ แต่เป็นเพราะพ่อค้ายิวเฒ่ามีความคิดอื่นแอบแฝงอยู่ในใจต่างหาก พออันโตนิโอไปเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ให้แก่เพื่อนรัก ตาเฒ่าชไล้ก็ถือโอกาสต่อว่าต่อขาน

ในท่ามกลางริยาลโตตลาดใหญ่

-----



ท่านพูดจาด่าว่าข้ากายกอง,                      ว่าจงหองเป็นมิจฉาทิฐิพาล;  
ทั้งว่าข้าเป็นหมาจินดาร้าย,                      ถ่มน้ำลายรดเสื้อเมื่อเดินผ่าน,  
-----                      เอาตีนเตะเช่นหมากลางถนน  
ผ่านหน้าบ้านคราใดไล่ให้พ้น,

แต่ก็ถูกอันโตนิโยตอบกลับอย่างไม่ยี่หระว่า

ถ้าทำแล้วอย่างไรข้าไม่อาย,                      ไม่ยอบกายไม่ยอมจะ  
ถ่อมตน.                      ไม่ยอบกายไม่ยอมจะ  
ถ่มน้ำลายหรือถีบเช่นเคยไซร์,                      ต่อไปก็คงทำได้อีกหน.

ดูๆ ไปไซลือกก็เป็นคนที่น่าสงสารอยู่ไม่น้อย เพราะถูกอันโตนิโย  
ดูถูกเหยียดหยามรังแกสารพัดโดยที่ไม่มีใครคิดจะช่วยห้ามปราม แถม  
คนรอบข้างของคูกรณีก็ดูเหมือนจะเห็นควรด้วยว่าเหตุการณ์อย่างนี้เป็น  
ปกติวิสัย กรรมก็เลยตกอยู่ที่ไซลือก ซึ่งมักจะถูกสุภาพบุรุษแห่งเวนิสด่า  
ว่า ถ่มน้ำลายใส่ หรือแม้แต่ประทับรอบบาทาเอาไว้บนตัวเป็นที่ระลึก

เล่าถึงตรงนี้แล้วก็เลยขอเล่าประวัติของชาวยิวไว้ประกอบฉากสัก  
หน่อยคือในยุคที่เชกสเปียร์เขียนเรื่อง เวนิสวานิช นี้ อาณาจักรของชาว  
ยิวที่เคยรุ่งเรืองในครั้งกษัตริย์ดาวิดกับพระเจ้าโซโลมอนนั้นได้ล่มสลาย  
ลงแล้ว แผ่นดินยิวขณะนั้น (ปัจจุบันคือประเทศอิสราเอล) ตกอยู่ภายใต้  
การปกครองของชาวอาหรับ

ชาวยิวที่ชำนาญเรื่องค้าๆ ขายๆ เป็นส่วนใหญ่จึงกระจายออกไป  
ตั้งตัวยังต่างแดน โดยมากจะเป็นแถบยุโรป ซึ่งมักจะต้องทนรับการดูถูก  
และการจำกัดสิทธิเสรีภาพเป็นพลเมืองชั้นสองจากเจ้าของดินแดนนั้นๆ  
เป็นประจำ

อาจเพราะได้รับความบีบคั้นแบบนี้มานาน ชาวฮิวจึงรู้ซึ่งถึงคุณค่าของเอกราชและความมีชาติบ้านเมืองเป็นอย่างดี ประเทศอิสราเอลจึงได้เกิดขึ้นบนแผนที่โลกหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงหมาดๆ เห็นตัวอย่างชาวฮิวในอดีตและประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงในปัจจุบันนี้แล้ว คงช่วยให้คนไทยเราเข้าใจความทุกข์เข็ญของคนลี้ภัยได้บ้าง และอาจช่วยให้บางคนลดความเห็นแก่ตัวลงได้สักนิด ขออย่าให้ถึงกับต้องมีบทเรียนแบบเดียวกับชาวฮิวเสียก่อน ค่อยมากลั่นเลือดรักชาติให้เกิดขึ้นได้ที่หลังเลยนะ

ออกนอกเรื่องมาไกลแล้ว ขอรุกกลับเข้าเรื่องเสียที

ชาวฮิวในยุคนั้นเป็นประชาชนชั้นรอง ต้องทนรับการเหยียดหยามอยู่เสมอ ดังความชอกช้ำที่อัดอยู่เต็มอกเหียวๆ ของคุณไซลือกที่ว่า

นี่แน่ฮิวไม่มีตาถ?...ไม่มีอวัยวะ, ไม่มีกายหรือเจ้าคะ, หรือไม่มีสัมผัส,...

หรือถูกสาตราไม่เจ็บไม่บาด,...ไม่ร้อนไม่หนาว,...เหมือนพวกท่านคริสตัง

ละถาไหน?

กลับไม่มีชาวเวนิสคนใดแยแสสนใจ

ดังนั้น ความชอกช้ำนี้จึงกลายเป็นเชื้อเพลิงแห่งไฟพยาบาทไปในที่สุด ดังในความคิดของเขาว่า

ถ้าแม่ฮิวทำร้ายคริสตัง, เขานั้นต้องตอบแทนอย่างไร? แก่แค้นเป็นแน่,

ก็แม้คริสตังทำร้ายยิว, ยิวจะควรทำอะไรบ้าง ตามแบบอย่าง  
คริสตัง?

แก้แค้นนั้นซี.

เป็นอันว่า ไชลือกคิดจะตอบโต้ด้วยระบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน  
เพราะความเจ็บใจ

นอกจากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ไชลือกยังถูกเชกสเปียร์วาง  
ฟอร์มให้เป็นผู้ร้ายอย่างเต็มรูปแบบทีเดียว ประกอบไปด้วยความมก  
โลภ โกรธ และโหดร้าย

ดังนั้น เมื่ออันโตนิโอรับจะเป็นคนค้าประกันเงินกู้ให้แก่บัสซานิโอ  
ไชลือกก็หาโอกาสจะเล่นงานอันโตนิโอรอบแทนบ้าง ด้วยการเสนอข้อ  
สัญญาสุดพิสดารว่าการกู้เงินครั้งนี้ไม่มีการคิดดอกเบี้ย แต่ถ้าหากครบ  
สามเดือนแล้วยังไม่สามารถหาเงินสามพันเหรียญมาคืนได้ตามกำหนด  
ก็จะเชือดเนื้ออันโตนิโอรักหนึ่งปอนด์ไปแทน

บัสซานิโอฟังๆ ข้อสัญญาแล้วรู้สึกว่าจะไม่ค่อยถูกต้องนัก จึงคิดจะ  
ไม่กู้เงินไชลือก แต่อันโตนิโอรกลับเห็นว่าคงไม่เป็นไร เพราะอีกไม่นาน  
เรือสินค้าของตนก็จะกลับมาแล้ว อย่างไรก็ตามก็ต้องมีเงินคืนให้ไช  
ลือกทัน จึงตกลงทำสัญญากู้อย่างถูกต้องตามกฎหมายเมืองเวนิส

ในสามหนุ่ม (หนุ่มมากสองคน กับหนุ่มน้อยแต่แก่มากอีกหนึ่งคน )  
นี้คนที่โชคดีที่สุดเห็นจะเป็นบัสซานิโอ เพราะเรื่องที่กะกันไว้ (หวังแต่ง  
ภรรยาสาวสวย รวยทรัพย์ มากปัญญา) สำเร็จตามจุดมุ่งหมายทุกอย่าง  
เขาเลือกถูกหีบตะกั่วที่ใส่รูปนางปอร์เซียไว้ จึงได้แต่งงานกับนางจน  
กลายเป็นเศรษฐีตามภรรยาไปสมดังหวัง

แต่อีกสองคนกลับโชคร้าย

ในครอบครัวไชล็อกเกิดเรื่องยุ่งยากขึ้น เชสลีกาลูกสาวคนเดียว  
ของเขาโมยทรัพย์สินในบ้านหนีตามหนุ่มลอเรนโซซึ่งเป็นชาวคริสต์ร้าง  
ไป

ส่วนอันโตนิโสนั้น เรือสินค้าลำหนึ่งของเขาอัปปางลงกลางทะเล

แต่ดูเหมือนเคราะห์ร้ายจะซ้ำกระหน่ำเป็นรอบสอง เนื่องจากเขา  
ไม่สามารถหาเงินสามพันเหรียญคืนให้แก่ไชล็อกได้ตามกำหนดกู้ ยิว  
เผ่าจึงฟ้องร้องจะฉ้อฉลเนื้อเขาไปตามสัญญาให้ได้

ตอนนี้ใครๆ ก็อดที่จะสงสารสุภาพบุรุษแห่งเมืองเวนิสคนนี้ได้  
เพราะอันโตนิโยไม่เหลือเค้าของหนุ่มใหญ่ร่างสง่า ที่เคยเตะถีบถ่ม  
น้ำลายรดตายยิวเผ่าที่เดินตัวลิบผ่านหน้าอีกต่อไป

ตรงกันข้ามกับไชล็อกซึ่งบัดนี้ทำถ้าเรากับเสือร้ายที่กำลังจ้องจะ  
กัดกินเลือดเนื้ออันโตนิโยผู้หมดอาลัยตายอยากในชีวิต

นับว่าสถานการณ์ของคนทั้งสองนี้กลับตาลปัตรจากหน้ามือเป็น  
หลังมือเลย

แต่ไชล็อกดีอกดีใจกับการแก้แค้นของตนในครั้งนี้ได้ไม่นานนัก  
เพราะพอข่าวรู้ไปถึงบัสซานิโยและภรรยาสาวสวยปอร์เซียที่เมืองเบ็ลม  
อนต์ นางปอร์เซียก็ให้สามีเดินทางกลับเมืองเวนิสทันที เพื่อนำเงินมา  
จ่ายหนี้ให้แก่ไชล็อกช่วยอันโตนิโยก่อน ส่วนนางปอร์เซียเองได้ปลอม  
ตัวเป็นทนายความหนุ่มตามมาช่วยแก้ต่างคดีนี้ให้ในเวลาไล่เลี่ยกัน

ในที่สุดอันโตนิโยก็รอดชีวิตจากปลายมีดของไชล็อกมาได้อย่าง  
หวุดหวิด ด้วยความชาญฉลาดเฉียบแหลมของนางปอร์เซีย

ซ้ำนางปอร์เซียยังเล่นงานไชล็อกกลับ ด้วยข้อหาหมิ่นเจตนาทำร้าย  
หมายชีวิตชาวคริสต์ ทรัพย์สมบัติทั้งหมดของไชล็อกจึงถูกยึดเข้าเป็น  
ของหลวงครึ่งหนึ่ง ส่วนอีกครึ่งหนึ่งต้องทำเป็นพินัยกรรมกำหนดไว้ว่า  
จะยกให้แก่ลอเรนโซลูกเขยชาวคริสต์เมื่อไชล็อกตายไปแล้ว

ที่สำคัญที่สุดคือ ตัวไขล็อกเองถูกบังคับให้แปลงศาสนาเป็น  
คริสต์ตั้งด้วย

พอผ่านพ้นเคราะห์ร้ายคราวนี้แล้ว ชาวดีก็มาถึงอันโตนิโย เพราะ  
เรือสินค้าอีกสามลำของเขากลับมาถึงท่าโดยสวัสดิภาพพร้อมด้วยกำไร  
ก้อนโต

นี่คือวิถีชีวิตสามแบบ จากสามหนุ่มในเรื่อง เวนิสวานิช

## ชายในเรื่อง เงาะป่า

### ชมพลา / ฮเนา

สองหนุ่มคู่แค้นจากบทละครรักโศกเรื่อง เงาะป่า นี้ สร้างความ  
ประทับใจแก่ผู้อ่านมากต่อมาก จนมีการนำไปเป็นภาพยนตร์จอเงิน

หากจะเปรียบเทียบแล้ว ชมพลา เงาะหนุ่มพระเอกของเรื่องก็มี  
ความเข้มแข็งเก่งกาจไม่แพ้ทาร์ซานแห่งป่าแอฟริกาแต่น้อย ดังที่  
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องนี้  
ทรงเปิดตัวเขาว่า

|                    |                                |
|--------------------|--------------------------------|
| มาจะกล่าวบทไป      | ถึงเงาะดอลชมพลาเปนนุ่มใหญ่     |
| มีกำลังวังชาอ่องไว | ขึ้นต้นไม้แกล้งกล้าเหมือนนวานร |

หกดะเมนเอนหงายกายห้อยโหน  
หยุดหย่อน

ล่าสันสมชายทั้งกายกร  
กลางมรคา

โถมกระโจนร้ายไม้ไม้

เหมือนภมรหมุนขว้าง

คำกลอนที่ยกมานี้คงทำให้เห็นภาพพจน์ได้ชัดเจนว่าชมพูเป็น  
เงาหนุ่มหุ่นเท่แคไหน ทั้งยังประเปรี้ยวแข็งแกร่ง และเหนือกว่านั้นเขายัง  
ชำนาญการต่อสู้และล่าสัตว์อย่างยิ่ง แม้แต่เสือหรือหมึกก็ถูกเขาล้มมา  
แล้วเป็นจำนวนไม่น้อย

แต่กลับมีสิ่งหนึ่งที่ทำให้ชมพูพ่ายแพ้อย่างหมดทาง นั่นคือ  
“ความรัก” เพราะเพียงแค่ว่า

แต่เห็นล่าหับสาวน้อย  
เงาตองยิบผู้ใหญ่เปนนิดา  
ให้ละห้อยสร้อยเศร้ากำสรรวญ  
อกหัก

ทำใจจะได้สมภิมย์รัก  
ขอไว้

ลูกนางฮอยเงาเส่นหา  
ร่วมครรภากับไม้ไผ่วิไลยนัก  
คร่ำครวญวิตกเพียง

ด้วยประจักษ์ว่าฮเนาเขา

.....  
อกเอ๋ยจะคิดอ่านประการใด

จะโจนหน้าผาใหญ่ให้ตายเสีย

แม้มันได้ไม่อยู่ไยดี

ไม่มีเมียอื่นเลยจนเป็นผี

ที่ชมพูลาวิตกขนาดนี้ไม่ใช่เรื่องเกินกว่าเหตุเลย ด้วยว่าฮเนา หนุ่ม  
ผู้เป็นศัตรูความรักนั้นมีคุณสมบัติต่างๆ ไม่ด้อยไปกว่าตนทุกประการ ดัง  
คำที่บรรยายถึงหนุ่มฮเนาว่า